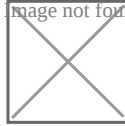

Το λάθος, η κρίση και η αλλαγή (Ιερομ. Χρυσόστομος Κουτλουμουσιανός)

/ [Πεμπτούσια](#)

Image not found or type unknown

Στο διάσημο ποίημά του Άρνηση, που πολλές γενιές το τραγούδησαν, ο Γιώργος Σεφέρης αναφέρει: «Με τι καρδιά και τι πνοή / τι πόθους και τι πάθος / πήραμε τη ζωή μας». Ακολουθεί μια άνω τελεία, και εν συνεχεία η λέξη «λάθος» και ο παρακάτω στίχος, «κι αλλάξαμε ζωή». Με τη στίξη αυτή δηλώνεται ότι, ενώ ξεκινάμε με ισχυρό εξοπλισμό και ευνοϊκές προδιαγραφές, αίφνης κάποιο λάθος έρχεται να ανακόψει την πορεία μας. Όφείλεται τούτο το λάθος σε εξωγενείς παράγοντες; Βρίσκεται έξω από μας και μας καθορίζει; Ο ποιητής σκοπίμως μας αφήνει μετέωρους, διαλύοντας τις βεβαιότητές μας.

Φαίνεται ότι το λάθος είναι ακριβώς τούτο: να νομίζουμε πως, επειδή βάλαμε καρδιά, πνοή, πόθους, πάθος, γι' αυτό και μόνο θα πάνε όλα κατ' ευχήν. Παρεμβαίνει τότε κάποιος αστάθμητος παράγοντας. Μια κρίση που επισημαίνει όχι απλώς μια εξωγενή παρεμβολή, αλλά κάποιο στοιχείο δυσλειτουργίας εσωτερικής,

κάποιο λάθος σε επίπεδο... κρίσης. Με την κριτική λειτουργία θέτουμε τις προτεραιότητες της ζωής μας, θέτουμε στόχους και τακτικές, ελέγχουμε τα κίνητρά μας. Με την κρίση είτε ακολουθούμε τη φυσική οδό είτε τρόπους ενάντιους στις προδιαγραφές μας, τρόπους φθοροποιούς και αδιέξοδους. Εδώ είναι το κομβικό σημείο. Η απελπισία του αδιεξόδου συνωθεί ή στην αλλαγή της ζωής -τη μετάνοια- ή στην απόρριψη της ζωής και το θρίαμβο του κακού.

Ο Αμερικανός συνάδελφος του Σεφέρη Robert Frost, φιλοσοφώντας πάνω στις δύο θεωρίες καταστροφής του κόσμου -το παρανάλωμα από φωτιά ή τον παγετό- ομολογεί στο ποίημά του Φωτιά και Πάγος πως η γεύση του πάθους τον κάνει να κλίνει προς την πρώτη άποψη, την εκπύρωση, ωστόσο, αν ο κόσμος ήταν να καταστραφεί διπλά, ξέρει καλά τη δύναμη του μίσους, ώστε να δεχθεί ότι και ο παγετός είναι επαρκής να αφανίσει τον κόσμο. Το πυρ του αφανισμού είναι τα ανθρώπινα πάθη, και ο παγετός το μίσος. Ανάγει έτσι ο ποιητής τις αιτίες της ολικής καταστροφής σε ενδογενείς παράγοντες, σε κάποια δύναμη που ενεργεί εντός του ανθρώπου, πριν επεκταθεί στο κοινωνικό ή φυσικό περιβάλλον.

Όλες οι μορφές του κακού έχουν έναν κοινό παρανομαστή: την ιδιοτέλεια. Αυτή βρίσκεται στη βάση του πολιτισμού μας, κρύβεται πίσω από τις καθημερινές μας νοοτροπίες: το «κοιτάζω τη δουλίτσα μου, το σπιτάκι μου, τα λεφτουδάκια μου». Η ιδιοτέλεια τροφοδοτείται από το φόβο του θανάτου. Και ο φόβος του θανάτου μεγαλώνει όσο μειώνεται η ζωτική σχέση με τον Θεό. Έξω από τη σχέση αυτήν ο άνθρωπος γαντζώνεται στην καθημερινή αμεσότητα, την κατοχή πραγμάτων, την επιβεβαίωση μέσα από την άσκηση οποίας μορφής βίας και εξουσίας· βάρβαρης ή εκλεπτυσμένης, δεν έχει σημασία. Η άντληση της ζωής από τον εαυτό μας δε μπορεί παρά να επιφέρει υπαρξιακό άγχος και πανικό, αφού αυτή η ζωή είναι περιορισμένη, παροδική, εύθραυστη. Κι όσο μεγαλώνει αυτός ο πανικός, τόσο αυξάνει η άμυνα έναντι πάντων. Το αποτέλεσμα είναι ρήξη, βραχυκύκλωμα, σκότωση, μια πραγματική κρίση λειτουργίας της προσωπικής ύπαρξης.

Ας μη συκοφαντούμε τη φύση. Οι Πατέρες της Εκκλησίας επέμεναν ότι το φυσικό δεν είναι ούτε κακό ούτε αναγκασμένο. Οι αδικίες, ο φθόνος, η απληστία, η καταδυνάστευση, δεν ανήκουν στη στόφα της φύσης, είναι μείγμα της προαίρεσης. Το κακό είναι προσωπικό. Γεννιέται και πεθαίνει στο ανθρώπινο πρόσωπο, ως παράσιτο.

(συνεχίζεται)